

FRONT LITERAR

REVISTA SCRITORILOR TINERI

Apare lunar

Redactor: V. SPIRIDONICĂ

Secretar de redacție: DIMITRIE DANCIU

No. 16 Trib. Brașov.

S U M A R U L :

Ortansa Ciudîn: Iarăși despre singurătate

Ștefan Baciș: Divagații autumnale

Eugeniu Est: Folosul, schiță

C. Walla: Două poeme din Ch. Baudelaire

Lluben Dumitru: Pregătire pentru Cina cea de taină

Ion Sofia Manolescu: Somn după amiază

Const. Virgil Gheorghiu: Elegie

Maria Banuș: Țărm

Silviu Roda: Drum înapoi

Vintilă Horia: Scrisoare amintirii

Radu Bellgan: Tren

Const. Ene: Floare albă

V. Spiridonică: Obsesie, nuvelă

CRONICA LITERARĂ: Mihail Chirnoagă: Aurel Marin: Poezii. — Emil Botta: Trântorul.

NOTE: Corbul de aur, Familia, I. V. Gruia, Moartea tinereții, Spiritul și muzica (Șt. B). Mircea Streinul, Octav Șuluțiu, Editura *Frize*, Căutătorul de comori, Georg Trakl, (V. S.)

Redacția și administrația: Str. Dr. Amos Frâncu No. 1. Brașov.

Iarăși despre singurătate.

Răsfoind un număr trecut al „Frontului Literar“ am găsit în răspuns, câteva considerații despre singurătate ale domnului Gh. I. Florian, pe care-l prețuiesc deajuns, pentru a răspunde la rându-mi, deși cam târziu, unor păreri ale dumisale, pe care nu le găsesc juste.

În primul rând, socot un exces, care-ar putea fi și de natură didactică, la urma urmei, dar care în orice caz, are aerul de pedantism, acela de a împărți așa arbitrar, lumea în două, deoparte, ei poeții, ostracizații, și de alta, noiăștilalți, care să-i considerăm cu un fel de sentiment de superioritate ca Bébé la grădina Zoologică. A face din dorința de singurătate, un apanaj al poezilor și a o socoti numai un fel de anexă necesară prestigiului acestei ciudate specii de oameni, este cred, a ignora semnificația profundă a singurătății și esența ei metafizică.

Reiese din cele câteva cuvinte ale lui Gh Florian că singurătatea așa cum este ea căutată de poeți, este exprimarea certă a unui mare egoism, acela de a ucide pe ceilalți oameni, pentru a rămâne singurul viu. În cel mai bun caz, este o dorință ipocrită, pentru că oricât ai urmări-o, nu poți fi decât nenorocit atunci când ai găsit-o. (dacă ai putut-o găsi.) E blestemul celor părăsiți de toți, cari se ucid până la urmă pentru a scăpa de ei. În aceste condiții, tânărul domn procuror ad-hoc, cere condamnarea fără milă, a vinovatei „singurătăți.“

Poate într'un viitor nu prea îndepărtat, prietenul Florian, devenit procuror real, va avea de susținut o cauză mai puțin abstractă și deaceia mai adânc analizată.

Presupunând că singurătatea ar fi actul acesta egoist și crud, isgonirea oamenilor dela tine, dorința de a-i ucide pe ceilalți, pentru a rămâne numai tu. Care ar fi ținta lui? Acea de a te bucura izolat de minunățiile sufletului tău, pe cari, ca un scamator, să le scoți numai după ce toate ușile s'au închis pe dinafară? Nu, lucrul acesta este exclus, după cum exclusă este și-o singurătate absolută, de supraviețuitor unic. Vorbim bineînțeles de oameni sănătoși, nu de misantropi nebuni, unde presupuneri în felul ăstora, alcătuiesc climatul obișnuit.

Aminteam mai sus, de o semnificație metafizică a singurătății și pe care vreau să încerc s'o lămuresc acum. Pornind de-aici, ea nu mai poate fi socotită blazonul demodat, sau poate numai un semn distructiv de breaslă, în speță a poezilor, ci ea apare ca un dor de realizare, a ceea ce întotdeauna a fost prea greu de purtat în zgomot și mulțime — frământarea nemărturisită a sufletului.

Oricât ar părea de paradoxal, singurătatea este — analizată în esența ei, — o dorință de împlinire, de căutare a unui alt suflet, sau uneori a unui lucru, al unui sens, fie el, artă, știință, Dumnezeu. Și este edificatoare aici, o definiție dată singurătății, ca fiind posibilitatea de a te îndepărta de oameni, pentru a putea

mai bine comunica cu ei. Nu însă, pentru a te lega în vre-un fel, de cei de cari te-ai despărțit (n'ar mai avea rost plecarea), ci pentru a putea discerne din izolarea ta, ceea ce ți-ar putea fi împlinirea.

Este deci, un fel de preludiv, un fel de salt înapoi, pentru a putea plămădi în liniștea atmosferei tale intime, o convorbire măiastră. E paradoxal pentru oricine se gândește în cercul acesta, faptul că singurătatea presupune o dualitate, în cel mai umil caz, a sta cu tine. Dorința de singurătate și voluptatea ei, pentru că există una, se desăvârșesc atunci când poți sta la sfat cu tine (cum spune poetul). neturburat de impuritățile unui nevolnic „laolaltă“. Și-atunci când ai iluzia că ești singur cu tine, greșești, ești mereu cu gândurile în cari se cuprind, sau cari cuprind visuri de înțelegere, fie în iubire, fie în comuniune cu ființe pe care nu le cunoști, fie cu Dzeu. Chiar atunci când meditezi, sau contempli, ești integrat în una din aceste posibilități, în funcție de o valoare însă, ca scop în sine, frumosul sau adevărul. Aici s'ar putea deschide însă o largă paranteza, și-o discuție foarte serioasă pe tema contemplației, care e un proces aparte.

Inchizând însă paranteza, se poate conchide că e vorba în fond, tot de-un egoism, dar unul esențial deosebit de cel implicat în prima definiție. Acea care vede în procesul singularizării, o cloromorfizare a „celorlalți“. A opune o definiție alteia, pentru a susține că tu ai dreptate, poate fi egal la un moment dat, cu o joacă de copii, pentru că natural, o a treia sau a patra definiție o poate răsturna la rându-i. S'ar părea la prima vedere, că asta mi-a fost atitudinea. Reflectând însă, rămâne faptul că, în prima s'a vorbit de o atitudine a omului, o atitudine de brutală negare a iubirii pentru om, fără a i se justifica sensul. I s'ar putea găsi unul poate, acela de întoarcere la egoismul primitiv al omului-animal. Aici e tocmai profunda deosebire de felul în care se pune problema în metafizică, pentru că e o adevărată problemă, aceea a singurătății dorită ca o încercare de realizare a ta, împreună cu cei care-ar putea fi de aceiași structură cu tine.

E o ridicare către foarte omenesc, către cât mai mult omenesc, spre divin. Pare desigur curioasă această caracterizare, care presupune ca în orice societate, cel puțin doi inși. E totuși așa. Singur, în chipul absolut, nu poate fi nimeni, cum spune poetul german, inductibil din păcate: *einsam bin ich, nicht alleine*. E vorba numai de-o relativă posibilitate de-a fi tu însuși, pentru a-l putea găsi pe celălalt care-ți seamănă, în care să te iubești.

Iată așa dar, singurătatea ca răstimp, ca un mijloc în tot cazul de-a ajunge să te realizezi în ceea ce e spiritual în tine. Recunosc însă că există o singurătate — surghiun, pe care n'o dorești și care-ți vine ca o năpastă, atunci când ești nenorocit și care nu poate fi decât motiv de tristețe și sinucidere.

Dar nu despre asta era vorba, și nu asta e singurătatea pe care se pretinde că o caută poezii, ci aceea despre care-am scris până aici, singurătatea — căutare, singurătatea prilej de liniștire a sufletului pen-

tru a-și putea împlini aspirația către cer.

Pentru ea, cerem acuzatorului, tânărul domn procurar, un verdict de achitare cu scuze și elogi.

Ortansa Ciudin.

Divagații autumnale.

Intr'o zi, după marele bal al verii, orașul a început să năpârlească; toamna a venit ca o boală și a desprins bucăți mari de verde din trupul trufaș al munților. Și-apoi crengile au prins să se scuture, căzând ca niște cumpeni de fântână, svârlind în cele patru colțuri ale zării frunzele moarte. Prin pădurile în care am cutreerat mai deunăzi, pașii stârneau în frunziș, sgomote de sticlării sparte și departe un muncitor își ascuțea tăișul toporului, cu un sgomot ascuțit și duros. Nimic cunoscut nu mai era.

Cât de mult aș vrea să pot uita odată toate acele zile care acuma coc cu mine veninul fierbinte al amintirilor, să le pot încuia într'un colț străfund al inimii, pentru toate morțile care mă inundă astăzi. Păsări mari au vâslit liniștite spre sud și plopul le-a petrecut cu un foșnet surd, până departe, unde cerul se culcă pe pieptul gleei arse, ca o frunte obosită de gând. Am stat și le-am privit: calme și obosite pluteau pe înălțimile turburi ale cerului de toamnă, și câte una se prăbușea spre țărână, ca un netrebnic pumn de fulgi sau ca o părere. Apoi veneau alte stoluri și altele după ele, până-ce ochiul obosea de atâta sbor; lângă mine agoniza cântecul unui greer officos.

Țin minte un apus de soare în plină vară, parcă și acuma îi am roșeața tulburătoare în ochi: cerul era clar și înalt, deasupra muntelui pe care ne tolănisem, cu o iubită umbră, sub un tufiș verde. La apus o rană vie se trudea să se închidă, iar pe creanga unui pin o pasăre încetă cântul, luându-și sborul spre bolta care mustea de frumusețe, pierzându-se apoi într'un nor ca un fagure. Ții minte? Acum în fiecare după masă, încă la ore mici, începe să se întunece. Lămpile încep apoi să se aprindă: întâi pe uliți, apoi în case, după perdele groase sau subțiri, în dosul cărora se trudește câte-un om sau un gând. Și 'n acest ciudat aliaj de lumină și umbră, se strecoară pe lângă ziduri o siluetă sau un gnom, care atunci când vrei să-l bați pe umăr, se topește și dispăre ca o bășică de săpun lovită de o rază de soare. Într'o seară m'am întâlnit cu prietenul meu E.T.A. Hoffmann; mergeam pe-o stradă sumbră și goală, când de după colț mi-a eșit în față un omuleț cu favoriți, cu fruntea muncită de cute și cu ochii ca două boabe de argint viu. Ne-am oprit și ne-am dat „guten Abend“, trăgându-ne puțin de sub cercul de lumină al lămpășului, care ne lumina indiscret. Hoffmann era îmbrăcat cu o jachetă lungă și puțin îngălbenită de deceniile care-au patinat-o și mergea până la băcănia din colț să cumpere elixire pentru diavoliții săi și puțin nisip pentru omul său pe care-l creștea cu

părintească iubire, dincolo de secole. Intr'o casă din fața noastră, o scolăriță cu guler alb aprinse lampa, ca să și facă temele și prietenul meu, supărat de lumină goni la vale prin întunerecul des și umed fără să-mi mai dea bună seara.

Am privit prin fereastra care se luminase și am văzut cum fata își ascuțea creionul cu care de bună seamă trebuia să facă vre-o temă de algebră sau chimie. Am plecat apoi însusul străzii, cu vântul în față, cu vântul care-mi aducea în nări mirosul jilav al verii moarte, care începea să se descompună încet.

* * *

Azi noapte am auzit un corn de pădurar, pierzându-se ca o undă în aer, venind de departe, din munți. Într'o clipă am văzut cerbii speriați alergând sub lună și verifețele sărind, în neștire, de pe-o creangă pe alta. Iepurii tăiau noaptea în salturi și urșii mormăiau, deșteptați puțin din marele somn al iernii. Aerul a mai vibrat de câteva ori ca un pian și-apoi pădurarul a luat cornul de pe buze. Lanterna magică s'a stins.

* * *

Depart de aici, în via din Nadeș, se coc strugurii ca un dor de revedere. Sunt struguri mari și albi, boabe tari și negre cu care plânge via în fiecare an, ultimul rod al toamnei. Ciorchinii grei se lasă de pe haraci, ca un cap muncit de gânduri și tot aerul miroase a tămâie ca un naos de biserică.

Vino s'o vezi! Paznicul ne va deschide imaginarele porți și vom intra nestingheriți în imperiile vaste ale belșugului în care un vânt calm ne va întâmpina. O să fie frumos, ca într'o poezie de toamnă a lui Rilke sau a lui Jammes, iar în noi s'or revărsa sute de vedre de bucurie și cântec. Nici un sgomot, de nicăeri, nu va veni să ne tulbure și via va sta în lume, singură numai cu noi, ca o corabie în vastele ape ale oceanelor fermecate.

Vino s'o vezi! Vom merge decuseară, la pândă de vulpi și țapi. Sălbătăciunile vor veni în pașiști și vor ingenunchia sub ploaie de alice care le va săruta cu sânge. Iar târziu în noapte, când unchiul va căra prada, ai să te visezi pe largi bulevarde însorite din Paris, pe umeri cu blana de vulpe împușcată într'o toamnă, în Felpea satului nostru.

* * *

Dar pe fereastra mea intră o boare ciudată și blândă, un balsam sau o rofală de aer sudic. Înalt ochii de pe filele înnegrite cu rodurile toamnei și am înaintea mea Tâmpa Brașovului, puțin căruntă, puțin tristă.

Un clopoșel, ca o voce de fată, sună prânzul la școala vecină. Curând or năvăli la aer gureșe stoluri de copii veseli, ca o sfidare și ca un răspuns pentru toate tristețile toamnei. Dar au să crească și ei, pri-

vind apoi cu melancolie, la fel cu mine, la cei ce sburdă pe caldarâm, luându-le locul și fericirile. Și aceasta, într'o amiază de toamnă.

Ștefan Baclu.

Folosul

Pictorul Ion Vărbilă din București, venea în toate verile și se așeza câte trei-patru luni în satul Movila Fundului din apropierea Focșanilor. Il cunoșteau, bine înțeles, toți țărani și toți copii și nu era nici un om din sat, cu care Vărbilă să nu fi stat de vorbă, cel puțin odată. De cum se făcea ziuă, intra prin curțile gospodarilor și de unde nu și-ai fi dat cu gândul, din toate părțile el culegea fel de fel de priveliști, pe cari le așternea pe cartoanele lui. Ii plăcea în deosebi fundăturile și mai cu seamă ogrăzile din marginea satului, cu casele cele mai sălbatice, cu oamenii cei mai umili. Materialul tablourilor sale el îl găsea tocmai în urâciunea și mizeria aceasta barbară, în care tragedia vieții omenești pusese accente dezolante pe toată înfățișarea lucrurilor și pe care arta lui știa atât de bine să le înnobileze prin culoare și expresie.

Se vârîse într'o zi cu șevaletul și cu toate sculele lui pictoricești într'o curte plină de scafeți a unui țaran și de pe o buturugă uscată picta un colț al locuinței omului. Avea în fața lui o casă foarte ciudată, care nici odată nu fusese dreaptă, cu două ochiuri de ferestre răzlețe și strâmbe înfipte într'un perete murdar, cu un soi de beci cu gura căscată, așezat sub un pridvor schilod și cu un fel de prispă povârniță și sucită, peste care acoperișul de șindrilă putredă și zbârlită sta rezemat pe niște stâlpi biruiți de oboseală și de ani, gata să se prăbușească.

Cu o mână ușoară și sigură Vărbilă trăsese pe cartonul lui câteva linii, cari se întretăiau în sus și 'n jos, fixase locul casei, apoi al unei magazii gârbove și coșcovite din fundul curții, apoi al unui salcâm uscăcios și noduros de lângă casă și așternuse câteva pete mai caracteristice de culoare, printre cari își juca acum pensulele înmuiate în tot basmul de culori ale paletei.

Stăpânul casei, un bătrân slăbănog și înalt, dar tare de treabă și foarte sfătos, Voinea Muceșu, stătea de o jumătate de ceas în spatele lui și îi urmărea toate mișcărilor.

Când tabloul luă, întrucâtva, înfățișarea realității, Moș Voinea întrebă nedumirit:

— Și la ce folosește chipul ăsta, domnule Vărbilă?

Pictorul se uită lung și zâmbi. Apoi îi răspunse:

— Dumneata nu știi ce e un tablou? Nu m'ai văzut de atâtea ori lucrând?

— Ba da... Dar la ce e de folos așa ceva?

— La nimic, moș Voinea, de cât ca să te uiți la el...

— Ce să văd?... Sunt alte case în sat mai fru-

moase... Ca și la dumneavoastră la București... ce să mai zic? Acelea trebuiau să le iei!...

— Fiecare cu felul ei de frumusețe, moșule. A dumitale d' asta îmi place... pentru că are linia ei... mai sucită puțin ca la celelalte case. Ia uite ce am scos aici!

— Eh!.. O casă săracă, domnule!... A fost și ea odată mai frumoasă... Dar acum a îmbătrânit și ea ca și mine...

Pensulele lui Vărbilă lucrau mereu. Din ce în ce șchița se reliefa mai bine. Casa se înconjura de misterul unui verde albastriu mohărit și greu, topit într'o întristare mută.

Voinea Muceșu tăcu câțva timp urmărind prefacerea vopselelor, așezarea lor pe carton și efectul ciudat al alăturării diferitelor tonuri. Apoi prins de curiozitate întrebă din nou:

— Și dă cineva bani pe icoanele astea, domnule?

— Bine înțeles, moș Voinea!... că de nu mi-arda, cu ce aș trăi?

Voinea clipi curios din ochi, dar nu-și spusese gândul.

Pictorul însă îl înțelese. Bătrânul țaran era un om întreg în felul lui, dar simplu, fără viziuni și artificii și fără prea multă cunoștință de cele ce viața noastră a orașenilor are mai esențial și mai scump.

El urmă să privească pe pictor cum lucrează, dar în ochii lui lucea neîncrederea.

După un timp rupse tăcerea răsând:

— Și zi... acum o să pleci — cu casa mea la subțioară!

— Cam așa vine, moșule!

— O hodorogă, domnule! Nu e asta casă de scos în poză!

— Hei moșule, adăogă pictorul oprindu-se din lucru, frumusețea naturei nu se potrivește cu cea de pe hârtie! Casele și grădinile cari sunt frumoase pe fața pământului, pe hârtie sunt urâte... iar bordeiul săracului și boul cel slab, ca și vechitura asta strâmbă, așa cum știu eu să le fac... uite ce frumoase sunt!

— Ah!... se strâmbă cu spontaneitate și scârbă țaranul. Toate sunt pierdere de vreme, domnule! să-ți spun eu. N'aduc nici un folos!

Pictorul răsă cu poftă și răspunsese privind pe moșneag în ochi:

— Cum nici un folos, omule, dacă eu trăiesc din ele? Și vezi bine doar că am haine bune pe mine... și la București ți-u casă îmbelșugată și familie...

— Vreau să spun... cei cari le cumpără, ce folos au?

Pictorul privi o clipă plictisit de stăruința țărâmului, apoi ochii i-se aprinseră de o vultoare ascunsă și răspunse răspicat, știind bine că n'are să fie înțeles:

— Hei, moș Voineo, cumpărătorii aceia tocmai au folosul cel mare! Mulțumirea estetică pe care le-o dă tabloul, e comoara pe care o cumpără ei dela noi. Vezi D-ta? Deslegarea problemelor de construcție, de desen, de colorit, de expresie... făurirea frumosului artistic... asta e marfa noastră!... Și marfa asta n'o are oricine! D'asta costă bani mulți, moșule! Albastrul senin și transparent al cerului oriental și roșul însângerat al florilor, violetul pastelat al amurgului și cenușiul ploaiei, fumuriul gălbinișos al toamnei și albul

strălucitor al zăpezii este cea ce vindem noi... Risipa de culori care izbucnește din ochii minții noastre... poema nesecată a sufletului și toate razele de soare transformate în parfum, în vis, în melodie, în game nesfârșite de poezie...

Voinea Muceșu se uită lung și la tabloul cu casa lui și la figura pictorului, care vorbea cu înflăcărare.

Din tot ce acesta spusese, nu prinse de cât câteva cuvinte: „comoară, bani mulți, razele de soare“. El dădu din cap cu compătimire, mai stătu puțin și se depărta murmurând printre dinți:

— Are scânteală, săracu!

Și-l lăsă să-și sfârșească tabloul în tihnă.

Eugeniu Est.

Două poeme din Ch. Baudelaire de C. WALLA

Baudelaire: Harmonie du Soir.

Culori de seară.

O clipă vine 'n care vibratila floare
Ca o cădelniță tămâia-și risipește;
In tonuri și parfumuri seara se-adâncește,
Nostalgic vals — trezire apăsătoare.

Tremurătoarea floare tămâia-și risipește,
Vioara cântă 'n spasm, ca inima ce moare,
Nostalgic vals — trezire apăsătoare!
Intr'o tristețe mută cerul odihnește.

Vioara cântă'n spasm, ca inima ce moare,
O inimă plâpândă'n neant se nimicește -
Intr'o tristețe mută cerul odihnește
In raza-i sângheroasă s'a înecat un soare.

O inimă plâpândă'n neant se nimicește,
Trecutul luminos și scufundat o doare.
In rază sângheroasă s'a înecat un soare
— Tu reapari în mine, lucind dumnezește.

Baudelaire: Correspondances.

Inrudire.

Natura e un templu grandios, în care
Coloane vii șoptesc cuvinte ne'nțelese,
Pădure de simboluri pe om îl întrețese
Intâmpinându-l cu priviri familiare.

Precum ecouri lungi, cu-avântul lor profund
Își poartă'n depărtări acordul contopit,
Așa întinse, zi și noapte, nesfârșit,
In cor, culoare, ton și miros își răspund.

Un miros proaspăt e ca de copil curat,
Sau dulce ca piscoiul, verde ca o mare,
Iar altele, corupte, c'un suflet vinovat,

Ca mosc, benzoe, ambră și tămâie, care
Pot să pătrundă spațiul în sbor nelimitat
Îți cântă simț și suflet în tristă exaltare.

PREGĂTIRE PENTRU CINA CEA DE TAINĂ.

Dorm prin firide sfinții și ard la geam gutui,
Iar ingerii 'n pridvoare fierb vedre cu pelin,
Când Maica prea curată, cu ochii mari, căprui,
Vrăjind, stinge tăcluni în bărdacele cu vin...

Liuben Dumitru.

Somn după amiază

Fereastra către lume mi-o închid,
Să nu mai văd prin geamul ei livid.
Și'n somnul din copaci, după amiază.
Flința să-mi rămână veșnic trează.

Cînd las perdeaua care mă desparte
De tot ce este viață, de tot ce este moarte,
Pădurile în mine le adun
Să nu știu de răsar sau de apun.

Tărîmul cînd se leagănă ușor,
În mine de ridic sau de scobor,
Sunt tot copacul negru din pridvor;
Tot pasărea ce zboară pe 'nserat
Să nu se știe unde a sburat

Ion Sofia Manolescu.

Drum înapoi

Sîngerînd de slavă și'nsonită pace
Drumul înapoi, drumul de mâine,
Ușori, cu pași de inger îl vom face
Cu inima'n mâini caldă ca o pâine.

Sufletul ne va flutura ca un steag,
Cînd vom urca spre dâmbul cu lumină . . .
Oprite'n veac, vor străjui în prag
Anotimpurile răposate 'n grădină,

Orele, zilele și nopțile
Impietrite, așteptînd în dar
Frunțile noastre, numai frunțile,
Ca pe niște ulcioare însetate de har.

Silviu Roda.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Elegie

Tată, odată cu aceste stihuri scrise dezordonat
Pe o filă de trandafir,
Imi așez inima și visele în țărână.
Rogozul cărămiziu e aproape vestejit.
Niște băeți se întorc fluerînd cu vitele de la pășune.
Eu am îngenunchiat cu capul gol în praf
lângă drum — pentru rugăciune.
Acu nu mă mai dor nici muzicuțele
Pe cari tu răutăcios le-ai așezat în sipet
Nici răsul oamenilor cari se întorc dela secere.
Imi pare rău numai că peste imăș
Iarba crește prea frumos (neînchipuit de frumos, tată!)
Iar eu n'am sărutat gura fetei care mi-era dragă, niciodată ..

Const. Virgil Gheorghiu.

Țărm

Am svârilit o perie
și'n urmă a crescut pădurea.
Nimeni nu ne mai sperie
Zmeul e dincolo.

Nouă, pe mal, odihnind,
Zarea de fin putregai,
lin ne desface din neguri,
licăritorul alai.

Prin somn, răsucitele flăcări,
șuvițe suflînd de departe,
amestecă'n pietele noastre
scânteile mamelor moarte.

În lan, laolaltă le culcă,
și spicele noastre de jar.
un vînt dinspre baluri apuse,
ce buclele lungi de cleștar

le sună în vechi candelabre,
în sălcii, în sponci de rugină.
Neliniștea mamelor moarte,
începe, încet, să ne țină.

Maria Banuș.

Scrisoare amintirii.

Arlanel.

O! liniștea, tăcuta liniște de seară
Impresurată de culoare,
Scăldată 'n apa ei de basm
Ca o romanță spusă pe chitară!

Vezi chipul meu de-acum?
Ca 'ntr'o oglindă plânge viața 'n mine.
Vezi mâna mea de-acum,
Cu câtă frică tremură pe pană?

Vezi fruntea mea de-acum,
Tăiată 'n stânci de griji și desnădejdi?
Nu mă privi prietenă uitată.
Vreau să păstrezi portretul meu de-atunci
În care, alb, jucau aripi de îngeri.

O! liniștea, tăcuta liniște de-atunci,
Impresurată de culoare,
De muzică și poezie:
Îndepărtata mea copilărie!

Poate-ai uitat tăcerile odăii
Cu masa scundă: palidă jivină —
Și seara cenușie de Octombrie
Învesmântând perdelele cu umbre!

Eu n'am uitat nimic, eu sunt mormântul
În care s'au păstrat îmbălsămate
Domnițele curate - ale - amintirii.

Le strâng în umbra mea și plâng adesea
Pe urmele convoiului răpus,
Din ce în ce mai singur și mai sus,
Prietenă, să nu mă uiți vreodată.

Și n'ai uitat nici ceașca mea de ceai,
Nici clinchetul de lingurițe în tăcere,
Nici ochii mei în care blând priveai?
Prietenă să nu mă uiți vreodată.

O! liniștea, tăcuta liniște de seară,
Impresurată de culoare,
Scăldată 'n apa ei de basm
Ca o romanță spusă pe chitară!

Blând, mâna ta aș vrea s'o țin în mână
Și gura ta să tacă și să râdă;
Ce mare-a fost copilăria noastră,
Cât vânt s'a frânt în crengile-i de aur!

Prietenă, cu ochii pe fereastră,
De ce nu râzi și azi cu mine 'n gând?

Vintilă Horia.

Tren

*Fundal de cer
cu lumânări de ceară.
Copaci în goană, horă de schelete,
și eu stingher
și gară după gară...*

S'aprind, pe rând, uitatele regrete.

*Cu fiecare
nouă depărtare
se rup bucăți din sufletu-mi greoi,
trudite păsări negre, călătore,
să fugă fără pace înapoi,
spre cei lăsați în zările de ieri.*

Vagon funebru către nicăieri.

*Regretele s'aprind acuma iară,
și noi stingheri
și gară după gară.*

Radu Beligan.

Floare albă

Mîini albe au cules polen pentru icoane
cînd de consoale luna atîrnase glastre,
Iar rîndunici în umbră de obloane
Visau în somn de visurile noastre.

Tăcut, colindul număra copacii
și depe frunzele solzoase cădea ploale.
Singurătatea, cîntec, mi-au spus-o pitpalacii.
La flăcări, lumînarea ceara-și moaie.

Ești floare albă ca și-atunci, la fel,
nufăr splendid crescut în ape gris
Ce te-a cîntat în fluer Wilhelm Tell
cînd i-au sburat de-asupra vulturii negri.

Înmiresmați cu trandafiri de lună,
desfășurăm, din chimbrică gondola,
unde-ai dosit polenul de furtună,
că să mîngilu cu albe mîini cupola...

Să sui beteala toată peste umeri
— un circilaș pe-un ciob de porțelan
și plînsul, sărutările să numeri
și n'ai să le termini după un an.

Cont. Ene.

Obsesie

Nuvelă.

(Urmare din numărul trecut.)

Toată noaptea ne-am chinuit. Eu i-am reprodus scenele prin care Paula se strecurase curată, întreagă. Ea mă amenința cu părăsirea. Și fiecare cuvânt ne-a durut. A trebuit să încetez mai târziu deoarece devenise tăcută, ca o logodnică la biserică. Uitam repede orice durere, atât cât o aveam lângă mine, ca mai târziu să recapituliez sfârșiat de torturi, cele mai ascunse cute usturau în sânge și în inimă.

Știu că la Brașov avea întâlniri la *Coroana* și la *Luther* cu bărbați străini din oraș, veniți din Capitală pentru o aventură „în munți”. Știu că ea cunoștea orele mele de libertate, când îmi era imposibil s'o întâlnesc, dar seara, mașina ei o auzeam de departe cum stopează în stradă, cum portiera se închidea cu sgomot, ca s'o aud de sus, din camera mea.

Știa și mama și sora mea că Paula e un demon cu aripi de înger, dar nu m'au întrebat niciodată cine-e, ce face și de unde vine.

Orele noastre de întâlnire sunt smulse altora cu sacrificii mari, asta o înțeleg după nervozitatea ei, când s'apropie ora opt. Nu mă interesează dacă Paula se sustrage de acasă cu precauții, jertfa ei nu plătește iubirea mea. De asta nu consimt la efortul ce-l face. Trebuie să fie aici!

Cred că are familie, copiii, părinți ori frați. Asta nu intră în inventarul Paulei... (Dar dacă ea nu-mi spune nimic, cine mă obligă și mă interesează?) În fiecare seară ne întâlnim și fiecare obiect, fiecare gest îmi rămâne tovarăș de tristețe și de vis după ce știu că a fost atins de mâinile ei, după ce știu că pieptenele meu îi mângâiasă părul, toate astea învalue viața mea în nu știu ce mister, cu care apoi trăiesc fericit, odihnit și închegat într'o fericire din care numai oamenii, ziua, reușesc să mă desprindă. Dar vine seara și cu ea și Paula în mașină. Ii aud respirația grea, întretăiată, pe scări; pașii mamei pe culoar depărtându-se din calea „demonului cu aripi”. Singură sora îmi surâde complice, a doua zi. Uneori rămâne cu noi dacă o chem, dar Paula devine familiară și cântă, râde plecând apoi întristată.

În fiecare sâmbătă seara facem programul pentru a doua zi, unde să evadăm, ce să luăm cu noi. Niciodată nu știm cât vom lipsi din oraș.

Mi-a spus că are trei surori căsătorite, bogate, unde lasă vorbă acasă, mamei, că va rămâne peste noapte.

Și nimeni n'o caută, mai ales că cele trei familii bine situate sunt o cheazășie pentru părinți.

În timpul acesta noi ne plimbăm nestingheriți

Porunca dragostei mi-a venit într'o seară, pe când mă aflam în casa ei. Venisem s'o văd, fiind bolnavă și tocmă în seara aceea se simțea mai bine. Un aer proaspăt străbătea perdelele de mătasă roșie sub care

ne-am refugiat pentru a cuprinde strada cu privirile, căci dela ușă mă făcuse atent: „ne poate surprinde”.

— Cine? am întrebat, cu gândul că acum era momentul să aflu cine-i stăpânul ei, părinții ori soțul.

Pe acesta din urmă îl bănuiam căci adesea îmi spunea în mașină, în plimbările prin oraș: „Legea nu cunoaște inima omului, e bine așa, să taci!” și-și acoperea fața cu un voal.

Dar Paula a surprins curiozitatea mea și a răspuns ca totdeauna.

— „Ce-ți pasă ție, te simți tu bine?”

Și mai târziu, culcată pe canapea, îmi luă mâna între palmele ei calde și pline de neastâmpăr.

— Am o febră! nu știu ce să fac, să mă pierd undeva, să gust din seva asta care urcă în mine, care se strecoară în sânge, care doare și e atât de turbure!

Intr'o clipă am înțeles povara Paulei. M'am gândit unde se plecăm.

— Vrei să mergem la Bran pentru câteva zile?

O, da! Dragul meu, vreau să posomorăsc soarele și acolo, să-l sorb lângă tine, tot.

Avea atâta prisos de viață pe care o risipea cu credința că leagă două drumuri spre fericire. Se împărțea între mine și lumea străină mie, adică familia ei, cu dragoste și jertfă, vitalitate care mă umplea de groază numai când o ascultam vorbind. Senzația aceea e atât de proaspătă, atât de eloquentă în inima mea; cred că asta o reținea pe Paula să nu mă schimbe cu alt bărbat.

Eu îi înțelegeam inima, îi ascultam trupul cu suspunere, cu slugărnicie. Paula trebuia înțeleasă, descoperită în orice decor, pentru toate vibrațiile trupului, pentru toate gesturile.

O ură mă cuprindea când lipseam de lângă ea dar când era lângă mine deveneam ca un copil. Râsul ei trezea în mine ecouri de moarte, vidul acela în care te sbați fără speranțe de scăpare. Stângăcia mea se arăta când era vorba să ne bucurăm de-o evadare. Nu eram în stare s'o distrez. Priveam oamenii, o întrebam agitat pe cine a văzut, cu cine a vorbit. Dar astea nu erau semne precize. Nu știu de ce mă întrista lumea văzută numai de dânsa. Și poate de asta mă respingea indirect, când întâlnea alți bărbați, mai chipeși, prin saloane, ori cine știe, nu-și aflase genul cu care m'ar fi înlocuit.

De-atunci a rămas ca o condiție între noi, în fiecare sâmbătă seara eu să fac programul. Am colindat toate orașele mici și mari. În lumea aceea necunoscută Paula a fost numai a mea. În fiecare localitate am stat două trei zile. Zilele ispititoare ne lăsau să facem plajă pe valea Timișului, ori la Olț. Pescari cu duiumul pe malul apei fixau un punct pe luciul scânteetor, sub razele aceluiași soare amândoi urmăream jocul acela

necurmat al unui om pândind. Mă aseamănam pescarului de lângă noi, tot așa pândeam și eu soarta mea; o iluzie care plutea mereu pe valuri.

În fiecare localitate descopeream altă Paula, cu bucuria ei, cu chinurile ei. Era fericită să se știe departe de casă, necunoscută. Nu era nici cochetă, nici simplă. Iarna purta o blană de vulpe argintie, care nu slujea la nimic, în afară de misetrul privirilor și surâsul răutăcios când o întrebam dacă seara vom lua ceaiul împreună.

Nu călătorea decât în mașină. Îi era silă de pietoni, la periferie, dar în centru îi plăcea să se înconjoare de admirația bărbaților, să întâlnească femei frumoase și elegante.

Era împlinirea mea pe pământ, o viață pe care o culesesem dintr-o întâmplare mai mult decât nefericită. Paula era și slabă, femei care excela în saloane în stare să deslănțue războiul între bărbați, dar în fața mea, când începeau torturile devenea conștientă de păcatul ei, încât neconținut îmi spunea:

— Nu-i nimic. dragul meu, nu-i absolut nimic.

Un gest îmi era drag să-l văd schițat ca să mă schimbe, o vorbă ruptă din minciună să aud și-mi venea inima la loc. Nu eram gelos, nu eram nici încornoratul. Ceeace mă sguduise mereu, era teama c'o pierd, că voi fi înlocuit.

— Nu suntem legați, riposta ea când, fumând țigară după țigară, enervat o priveam lacom, cu furie chiar și-i repetam „te bat, să știi că te bat“!

La început s'a supărat; două zile n'a mai venit la întâlnire.

— Nu se bate un om așa de ușor, nu! S'a bon-sufolat și-mi aduse un pahar cu apă. Nu ți-e bine. Ai nervi, dar să faci bine și să-i lași acasă.

Stam pe scaun, rigid, privind în ochii ei albaștri mă stăpânea singurătatea, ca pe o insulă. Paula devenea un pretext, o plantă. Dar brațele mele căutau, cereau și lângă brațul întins nepăsarea ei îmi răcorea sufletul și zâmbetu-i netezea durerile.

* * *

Nu era o femeie rea. Nu era niciodată mulțumită, nici liniștită, cred că numai eu am înțeles-o cu adevărat și ea era convinsă că îi știam fiecare fibră, fiecare gând. Gestul acela spontan, gândul ei tenebros, chemările de departe, setea aceea care frânge zările și despică norii.

Totul era iscusit țesut între noi. Cine știe, poate de asta eram veșnic agitat.

Paula spunea tot fără să fie sinceră. Spunea pe unde fusese, povestea plimbările, fără să fie adevărat. Dar atât că nu era mincinoasă. Nu știu dacă mințea cu adevărat, însă oricând aveam iluzia că forțarea mea îi smulge adevărul.

Și-mi repeta mereu: Vezi ce femei sunt, nu pot ține nimic în mine, nu pot să tac, îți spun tot. Ce prostie!

Atunci se întrista, plânsu cobora în mine cu pu-

tere de fluviu și o lăsam să se chinuiască în remușcări, în realitate.

Mă ridicam drept, o priveam neconținut. Aveam impresia că stăpânită de privirile mele aspre, reci spunea și restul de adevăr care întârzie undeva, în trupu acela scluptat cu care am chinuit milioane de clipe, pentru care am cheltuit nervi cu Kilogramul!

Lângă ea timpul se desfășura mai calm, o lumină de admirație o înconjura neconținut, stranie povară pe care gândurile o mai păstrează.

Înutil să mă gândesc la frumusețea ei. Era prea frumoasă pentru un profil pe hârtie. N'o să pot spune nici lui Dumnezeu că Paula era frumoasă.

Avea atâtea cărări, atâtea umbre, nu știu pe care rătăcea mai des, cu care joc de lumini am suferit mai mult, cu care gest m'am bucurat creștinește și sincer.

Paula era un copac mic, un teren pe care grădinarul pusese atâtea flori încât apa nu le uda pe toate, însă niciuna nu se usca.

Aveam față de ea o sinceritate de copil.

— Spune ce-s purtările astea, de ce faci risipă de viața ta, o dojeneam când îi prindeam gestul care trăda că în lipsa mea, „culesese“ o nouă cunoștință. Paula avea neprevăderea să scrie adresele pe mici bucăți de hârtie, pe care le ținea în poșetă și pe cari întâmplător le citeam. Fiecare adresă o lungă poveste. Îmi descria bărbatul pe care-l cunoscuse, cu care se plimbase. Plecam amețit. Voiam să obosesc nervii, să-i arunc în fața adevărului meu, ținut ascuns, numai pentru ea, însă o putere mare mă liniștea brusc. Cred că teama c'o pierd, ori, poate cuvintele acelea care dureau ca o rana.

— Ai totul, ce mai dorești?

Paula știa să trăiască intens, să iubească frumos, dar era neglijentă cu viitorul. Risipea bani și timp numai pentru ea, pentru o clipă de bucurie, pentru o evadare. Nu se plictisea niciodată. Era ca o pisică, veșnic în toaletă, contemplând munții și cercetând mașina, la scară

... Ne am coborât la o gară ca să bem ceva în restaurantul cu ușile deschise, parcă așteptându-ne. Speram că amicul meu va înceta povestirea iar eu cu ajutorul alcoolului îmi voi amorzi nervii, să nu mai aud amintirile colorate în negru pe care pictorul le desfășura neîncetat în timp ce filmul meu cu Paula paralel se opunea realității. Dece nu eram eu călătorul acela, cu haină neagră, gonind spre ușă, disperat, ca și cum de partea cealaltă a gării l-ar fi așteptat alt tren? Acum îmi amintesc bine dece oamenii sunt grăbiți pe peroanele tuturor garilor din lume. Obişnuit să parcurgi distanțele de sute și mii de Km. cu viteză, la coborârea din vagon, starea nervilor activează cu aceeași intensitate. Dar dincolo de gară ne așteaptă vagul, sfârșitul. Orice călătorie sfârșește dincolo de peronul gării, pe partea opusă. Când am ajuns acolo, răsuflăm ușurați, chemând o mașină ori fluerând către un birjar!

(Continuare în nr. viitor.)

V. Spiridoncă.

Cronica literară

Aurel Marin: „Poezii”; Țara Bârsei, 1938.

Caracteristic pentru epoca noastră literară este și fenomenul tipării poeziei în plachete. S'a uitat măsura, grea în cumpănă, a cărții groase, plină de nectar, îngrijit și transparent, în fie ce fagure, s'a părăsit obiceiul cărților voluminoase, la intervale rare, care să marcheze salturi distanțate în evoluția poetului și s'a adoptat maniera plachetei, în care poetul zilelor noastre își adună din frageda tinerețe încercările scriitoricești, pe care mai târziu le repugnă, urmate de celelalte ale fiecărei vârste lirice, dacă nu chiar ale fiecărui an și uneori jumătăți de an. D. G. Călinescu, acest critic care emite, în ciuda tuturor adversarilor săi, judecăți de o valabilitate de nediscutat și-a cărui atenție s'a oprit, prin anul trecut, asupra a numeroși tineri poeți, ceea ce nu se mai întâmplă decât cu d. Perpersiciu și uneori Pompiliu Constantinescu, a explicat just fervoarea tinereții lirice a ultimei noastre decade literare, prin bucuria pe care o simte autorul de a și admira cartea sa, pentru care bucurie renunță la conținut. Este o vanitate explicabilă dar nu mai puțin dăunătoare, căci în chipul acesta se banalizează slova tipărită ce trebuie să-și păstreze, nesdruncinată, depozitele sale angajamentare, de responsabilitate în fața posterității.

Un început de revenire la maturitate, de reîntegrare în vechiul obicei, caracterizat printr'o conștiință critică mai matură și mai ales printr'un respect deosebit pentru tipar, îl constituie apariția cărților de poeme ale d. Emil Giurgiuca și Mihai Beniuc. Personal, aș dori din suflet ca tinerii poeți să învețe a aștepta în singurătate și'n reverie ceasul când fructul copt va cădea dela sine.

Aceste reflecții mi au fost sugerate de apariția unei noi plachete „Poezii” a lui Aurel Marin, care este, oricum și-ar tipări poemele, unul din cei mai doțati poeți tineri; totuși, se pare, că nu-și dă seama, cât ar câștiga, pentru cei mai puțin interesați întru ale scrisului, o carte de a sa, cu 50—60 poezii din categoria acestora ce-au fost publicate în ultimele două cărți și cât s'ar impune, o afirm, fulgerător, în ochii tuturor. Poate prea disprețuitor la asemenea vanități ce nu-l privesc, el continuă a asculta de impulsunile sale și a publica, pentru propria-și plăcere, cărțuli de poezii, ce constituiesc o delectare unică.

Ultima plachetă, urmând, pare-se, o cale deja bătătorită — „Intrarea în pădure” nu era decât o complectare întârziată cu puține luni la „Yodler” —, desăvârșește cartea de „Versuri” care a adus autorului ei recunoașterea critică unanimă. La vremea apariției „Versuri”-lor am subliniat prezența sentimentului morții în poeziile lui A. Marin. Acum am ocazia de a resublinia această preocupare; ea cumulează majoritatea domeniilor poetice din această cărțuție.

„Când serile ascunsă sub umedele cetini
Își trimeteau adâncile umbre spre oraș,
Ne afundam în toamnă și vise, pătimași.
Știați că vremea roade din inimă, prieteni?”

(Ne afundam adese.)

Sau, în aceste două strofe ce debutează atât de magnific :

„Se rupe creanga peste albe porți,
S'a năruit o iarnă peste ea.
Apropie-te să vorbim de morți
Prietene de pretutindenea!

Peste puțin vom fi asemenea.
Găsești ciudat că-ți amintesc de ei?
Ne va acoperi aceeași nea,
Ușorii fulgi de azi s'or face grei.“

(Se rupe creanga peste albe porți.)

Mai evident transpare sentimentul morții în „Convorbire”, care prin forma dialogată și fiorul macabru ce-o străbate, reamintește o foarte cunoscută poemă a lui Verlaine.

Eminescianismul de care vorbea d. G. Călinescu referind despre Aurel Marin este în „Poezii” cert. Acest poet îndrăgostit de liniști, chiparoși și eternitate găsește în modul său de exprimare accente asemănătoare lui Eminescu. Dar ca să se vadă în ce paralelism se desfășoară evoluția sa alături de umbra marelui poet și cât o identitate nu poate însemna și-o supunere voi cita în întregime „Marină” în care s'ar vedea reminsența celei dintâi strofe din turburătoarea postumă „Dintre sute de catarge”, pe când în realitate nu este decât o retrăire a sentimentului neperenității:

„Marea-și aruncă în larguri
Linele - albe corăbii;
Clătinătoare catarguri
Spintecă cerul, lungi săbii.

Valuri alunecă unde
Zarea se mistue oarbă;
Liniștea 'n țarm se ascunde
Negrul adânc să n'o soarbă!

Vameșe vieților, orele
Nu încetează să cadă.
— Câte-or vedea aurorele,
Inapoiate în radă?”

Din cele 17 poeme publicate numai „Veste de departe” nu merită o mențiune specială. Ne vom mărgini să mai dăm sfârșitul dela „Carte”, ca unica decupitură, ce ne-o permite spațiul, din poeziile ce-și mai așteptau rândul, și - anume: „Păsări fără avânt”, „Nau-sicaa”, „Trece vântul orb peste lume”. „Veșnicia mișcă stranii minutare”,

„Pe boltă căzu lin o stea
M'amăgii, carte mult adorată:
Și tu, prea curând vei zăcea,
Undeva, neștiută, uitată.“

(Carte.)

în care se vede melancolia poetului eșită din contemplarea timpului ce va 'ngropa efortul său, atât de gingaș în accentul de îndrăgostire cărturărească.

„Poezii”-le vin să completeze „Versuri-le” toamnei trecute. Și totuși nu putem încheia fără a nu recunoaște că efortul poetului a mai câștigat o redută, în adâncirea filonului tradiționalist, cu înrudiri diverse, în care alunecă cea mai recentă inspirație a sa.

**Emil Botta. Trântorul, nuvele.
„Vremea”, 1938.**

Am scris în nr. trecut despre cartea de nuvele fantastice a d. V. Beneș, Hanul Roșu, pentru că acum să referim despre un alt volum de nuvele și tot fantastice a d. Emil Botta. Alcătuirea acestui volum mi-se

pare mult prea interesantă și substanța lui mult prea osebită de ceace suntem obișnuiți a înghiți dela prozatorii noștri, ca să nu declarăm dela început că „Trântorul“ mi se pare o carte excepțională, iar judecata noastră să caute a stabili câteva coordonate pe care se așează construcția sa intimă. D. Emil Botta mai este autorul cărții de poeme „Intunecatul April“ ce-a fost așa de bine primit de critica noastră, cărțuile curioasă, marțoră a unui spirit chinuit, dezabuzat, a unui poet de un oceptilism dublat de o ironie amară și n'am reaminti acest fapt dacă „Trântorul“ n'ar conține exact aceleași calități, dacă n'ar fi expresia unui exact acelaș liric excesiv, sceptic și ironic. Nuvelele d. Emil Botta n'au subiect și chiar dacă l au, subiectul nu contează în judecarea lor; ci, extraordinara febră, euforia poetică, lirismul ce curge în vână groasă.

„Trântorul“ întregeste imagina ce ne-am făurit-o despre d. Emil Botta, completează lacunele, golurile în care nu putea circula vâna poetică divizată în parcele, din „Intunecatul April“ cu ceace și poate permite proza, elemente de legătură, de articulație. Fiecare din nuvelele din acest volum este un joc al autorului, un joc gratuit, un șir de tumbe întrerupte de pauze scurte în care eroii scot limba sau rămân împietriți într'o poziție amară, rezultat al unei triste meditații. Dar chiar atuncea chipul lor poartă o grimasă ciudată... Și 'ntre acestea, intervine uneori un extaz liric, un gest elevat, o clipă luminoasă, în care se schițează umbra celor mai neașteptate, delicioase, imagini.

În proza noastră tânără mai sunt cărțile d. Radu Boureanu, construite într'o atmosferă lirică, dar în timp ce la acesta acțiunea tăia în vis felii, ce-și aveau un rol în alcătuirea nuvelor, în timp ce eroii nuvelor sale puteau fi identificabili și poezia era numai o intervenție a autorului, la d. Emil Botta nuvelele se construiesc dintr'un acelaș aluat nebulos, dintr'o aceeași pastă amară, în care eroul este unul sințur, autorul, iar personagiile, maimuțele amuzantului său joc.

Deși amândoi sunt prozatori lirici, deosebiriile dintre ei sunt mari, exact aceleași care se află la judecarea substanței poetice din poemele publicate.

Să încercăm a decupa câteva din caracterele acestei proze, care rămâne totuși o proză, de bună calitate încă. Nu rezistă în substanța lor epică; de asta nici nu poate fi vorba, dar rămâne o proză lirică, niște nuvele lirico-fantastice, de o frumusețe rară.

Este mai întâi o mare febră a iubirii, cu adânci rădăcini în simțuri. Iubirea e fundalul luminos pe care se grefează arabescurile tuturor nuvelor d. Emil Botta.

Dar este un fel de flacără senzuală ce arde, în o febră curioasă, o mare tensiune în acele pasagii unde este vorba de iubire: „Am privit perechile care începuseră să danseze în centrul salonului. Bărbații foarte excitați, foarte febrili, cuprindeau talia savuroasă a femeilor. Și-acestea fascinate de ardoarea partenerului se abandonau și se irizau, metamorfozate în suspine, în dorințe, în geamăt. Spiritul depravat al nunții năvălise și însăși lucrurile cele domoale și pline de rezervă altădată se desfrâneau și se deochiau“. Etc. Pag. 156.

Nu vorbesc acum de cuvântul d. Emil Botta, plastic, savuros, de termenul pe care spiritul său nu șovăe de a-l plasa cu siguranță și care este cel mai nimerit, cel mai colorat, de fraza unduioasă ce face corp comun cu emoția pasagiului citat. Ar fi de scris un articol special asupra stilului acestui scriitor nou, atât de interesant, asupra cuvintelor sale, asupra plasticității termenului ce niciodată nu-i lipsește, însăfârșit

asupra neologismelor pe care le mănuește cu o excepțională adresă, ca pe cele mai autentice românisme. Autorul el însuși pare încântat de rezultatele jocului său gratuit și dacă, fizicește, n'ar obosi nenumărate colori ar țâșni de sub pana aceasta scânteitoare care și-ar prelungea jocul la infinit.

Refugiul în vis este pentru autorul frumoasei nuvele „Trântorul“, poate cea mai frumoasă din carte, o necesitate. El trebuie să fie, în viața sa de toate zilele, un om amar, chinuit de anumite idei, un om lipsit de entuziasme, un sceptic, un dezabuzat. În visele sale copacul își are o existență proprie, o viață careia scriitorul îi acordă o importanță covârșitoare. (Ne amintim că și pe noi, cândva, copacii ne-au fascinat, într'un moment de amară depresiune, ne-au minunat prin neclintita lor măreție, prin siguranța lor maestruoasă, cu care întâmpinau furtuna și sfidau trecătoarele dureri omenesti, alipindu-ne de ei cu recunoștința celui care se găsește încurajat printr'un exemplu de grandioasă disprețuire, printr'un trai în cea mai deplină solitudine! Poate că dintr'un acelaș sentiment pornește și iubirea, d. Emil Botta pentru copacii!).

„Fetele dela Marianum se răslețiră prin văile și munții lumii, oamenii se clătinau înșfăcați de valuri luați cu hapca de către moarte și însăși *dragii me copaci*, cari, etc. Sau: „Și-ți mersese vestea că adori în chip straniu copacii, că acorzi fiecărui trunchiu un destin temerar, prodigios, de odisee“. (Pagina 90). Și în sfârșit: „Locuiam în fundul grădinii, copacul era nebulina mea, o nebulie foșnitoare în care se cuibărise toamna și lui mă plângeam ori de câte ori oamenii nu-mi dădau pace“. (Pag. 61.) Fragment în care se vede și iubirea pentru copaci și cauza ei.

În sfârșit o altă caracteristică este intervenția neprevăzutului. Poetul obosește în aceeași materie, în aceeași pastă. În câteva rânduri ritmul spiritului său momentan se modifică și la o cotitură bruscă spiridusul vesel al imaginației dă buzna în tufișuri. Din asemenea neprevăzute se țes paginile acestea prea infam tipărite, pe o hârtie prea proastă pentru cât sunt de frumoase. Imaginați-vă ce prestigiu ar câștiga „Trântorul“ pe hârtia „Cărții de jucării“ a lui Arghezi! În salturile spiridusului intervine de cele mai multe ori o trăsătură sugubeață: „Mumă a ateilor, mumă a sinucigașilor, dă-mi nimbul tău să mi-l pun ca o căciulă în cap că mi-i foarte frig! (112). „Când am pătruns în salon m'a izbit aerul bizar al oaspeților. Erau parcă deshumați din scorbura pământului, recoltați din lagăre subterane, toți candidați la favorurile Veverței, toți care suspinaseră cerându-i măcar un surâs glacial, „*un pui de surâs*“. Asemenea trouvaille-uri acordă cărții, o distincție sălbatecă, de pădure virgină și constituie, pe lângă calitatea excepțională a limbii un al doilea merit esențial al ei.

Însfârșit să cităm câteva imagini de o rară frumusețe, succedate una după alta ca într'un film cu Micki Mouse — și este cu siguranță o înrudire între stilurile celor doi artiști —: „Împărătea o primăvară languroasă, cerul extenuat de-atâta glorie căzuse în apă și noi lopătam printre astrele care ne făceau cu ochiul“. (91). Ori: „Ploaia șuerătoare lovește în creștet copacii, cerul horcăe cu un picior în groapă, cerul trage să moară“. Străzile sunt țesălate de ciclon, grădina publică, terenul de tenis au devenit o prăpastie de sânge în care se reflectă lumina ulceroasă a felinarelor. Teatrul e mai cătrănit decât oricând cu imensele vitralii întunecoase, cu afișele sdrențuite de vânt, cu bazinul de

marmoră în care s'a înecat armada: corăbii de hârtie, nave de frunze vagabonde fără cârmă și fără căpătâi. Cine se va cocoța în vârful catastrofelor ca pe o muchi de cuțit? Aerul e misterios, îndopat su electricitate, atomii știu ei ceva, se prepară un atentat, o crimă năstrușnică". (Pag. 114—115.)

Și-asemena pasagii se întâlnesc la fiecare pas.

NOTE.

■ „Corbul de aur“, placheta d lui Mircea Streinul, este o frumoasă și rară închegare poetică. Versul armonios și grav al fecundului iconar bucovinean s'a realizat în paginile acestea ca un bogat izvor de lirism. Pentru aceasta, precum și pentru multiplele sale planuri, îl urmărim de-aici cu atență și vie simpatie.

■ **DI. M. G. Samarineanu** semnează în ultimul număr al „Familiei“ câteva rânduri emoționante și triste prin adevărul lor. E vorba ca, admirabila revistă ardeleană să-și înceteze apariția la sfârșitul anului din cauza „greutăților mari“ ce le întâmpină. Pentru noi, precum și pentru toți purtătorii de condei și cărturari, acest fapt nu poate fi decât o nedorită dispariție. Nu putem înțelege cum oficialitatea nu acordă tot sprijinul ei, acestei puternice santinele ale spiritului autohton dela hotarul apusean și deaceea sperăm într'un drum dus mai departe cu aceeași hotărâre, doriind d-lui Samarineanu se treacă peste toate piedicele, cu fruntea dreaptă.

■ **Am cetit** lunile trecute într'unul din cotidienele bucureștene o serie de considerații asupra noului stat semnate de condeii fin al profesorului universitar, avocatul *I. V. Gruia*. Strânse în scoarțele unei cărți, suntem siguri că aceste gânduri ar fi o luminoasă realizare în filosofia judiciară a statului. Aruncăm această sugestie, așteptând apariția cărții ca pe o rară bucurie a românismului creator.

■ **Toamna acestui an** este plină de triste aniversări pentru tinerețea noastră. Se împlinesc trei ani dela moartea bunului *Nicolae Cantonieru*, un an dela moartea poetului *Al. Călinescu*, un an dela moartea lui *Pavel Dan* și a lui *Alexandru Sahia*. De-atâtea ori, iată, tinerețea s'a plecat înfrântă, din marele drum al vieții. Au plecat din rândurile noastre frați dragi, cari luptau umăr lângă umăr cu noi, frați buni cari aveau visele și idealurile noastre. Noi mergem mai departe pe acelaș drum cu inimile treze, purtând nestinse candelile sufletelor lor și având în piept floarea rară a sufletelor lor. După ingenunchierile noastre, alții ne vor lua locul și nouă; până atunci însă ei sunt cu noi și noi suntem cu ei!

■ **Gândul și cântecul** sunt de n oprit. Dincolo de depărtări, peste zări fără hotar, ele au răsbătut întotdeauna, biruind. Peste sute de ani de învrăjbire și luptă „Marseilleza“ a trecut vie și pură, prin ani de greutate „Giovinezza“ a biruit. La fel, exilatul Victor Hugo și alungatul Voltaire și asemenea lor

Debutul în versuri a d. Emil Botta a fost primit cu interes și discuții. În proza din „Trântorul“ numeroase elemente excepționale ne îndrituesc să vedem în autorul ei un scriitor extrem de bine dotat, un poet în primul rând, un mare mag al cuvântului și-al imaginii, unul din familia acelor creatori ce nu suferă desmințiri.

Mihail Chirnoagă.

creștinismul urât și ars de Nero și-a ridicat sfintele lumini peste toate secolele de surghiun. Infrângerea lor temporară — iată victoriile de mai târziu. (*Șt. B.*)

■ **Dintr'o regretabilă** greșală de redacție nota gеспre d *Mircea Streinul* din No. 2-3 a revistei noastre n'a putut apare sub iscălitura M. C. Domnul Mihail Chirnoagă, autorul notei, ne roagă stăruitor să facem mențiunea cuvenită, ceea ce îndeplinim chiar în acest număr.

■ **DI. Octav Șuluțiu** a terminat o carte intitulată „Figuri Eroice“ care apare în editura „Vremea“ colecția „România eroică“ și cuprinde câteva portrete din galeria marilor luptători naționaliști ardeleni. După succesul obținut cu „Pe marșeni de cărți“ scriitorul și criticul dela Brașov este așteptat cu drept cuvânt pentru că portretistica noastră este lipsită de acest gen foarte căutat în alte țări.

■ **Editura „Frize“**, pregătește pentru toamnă cartea unui poet bun, care și-a înscris frumos și harnic numele de câțiva ani, prin cele mai bune reviste din țară. „Calm esterior“ e un titlu care îl definește pe poetul George Vaida. În editura „Frize“ a d. Mihail Chirnoagă, înțelegătorul și talentatul scriitor dela Iași, au mai apărut „Muntele ascuns“ poeme de Ion Sofia Manolescu și Georg Trakl, în traducerea poetului Ștefan Baciu.

■ **Căutătorul de Comori** se intitulează noul volum de versuri pe care l va tipări în curând poetul Ștefan Baciu. De data acesta vom avea bucuria să înțelegem un Ștefan Baciu mai vast în cuprinderea materialului poetic și cu certitudine și a valorii sale lirice pe care timpul și-a pus pecetea.

Cartea lui Ștefan Baciu va constitui desigur evenimentul sezonului literar, deoarece este vorba de un volum compact al unui poet tânăr, care un s'a desmințit dela apariție până în prezent.

■ **Georg Trakl**, tradus de Ștefan Baciu, într'o culegere de 25 poeme, apărută în editura FRIZE dela Iași, e un frumos succes obținut de către autorul *Poeme-lor de dragoste*.

Lirica germană a cunoscut prea puțin îndrăgostiții la noi, care să-i transmită acordurile și să-i pună în circulație valorile netăgăduite. Efortul poetului brașovean a reușit să închege un *Trakl* trist, atins de marele șuvoiu al morții, desagregat sufletește înainte de trecerea pe marele drum. Fruntaș al generației sale, Georg Trakl e de-o sensibilitate specifică marilor solitari, marilor lirici din familia lui Rilke.

Prefața d. O. Șuluțiu întregește liricului german, o cunoaștere amănunțită a temperamentului și structurii sale poetice. (*V. S.*)

Grupul revistei scriitorilor tineri: Nicolae Albu, Ștefan Baciu, Ovid Caledoni, Traian Chelariu, Mihail Chirnoagă, Ortansa Ciudin, Dimitrie Danciu, Vintilă Horia, Liuben Dumitru, Ion Sofia Manolescu, Victor Măgură, Petre Pascu, V. Spiridonică, Ion Ștefan, George Vaida, E. Ar. Zaharia.

Redactori: Muntenia: Ștefan Baciu, Moldova: Victor Măgură, Dobrogea: Liuben Dumitru, Bucovina: E. Ar. Zaharia, Banat: Petre Pascu.